

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

§. 1. Iussio, seu quod idem est, mandatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

Reg. Bon. Laym. cum de res. Sanchez, in consil. 2. cap. 1. dub. 49. & de Lugo, tom. 1. de iustit. disp. 19. sect. 2. Dicast. lib. 2. tract. 2. d. 4.

§. I. Iussu, seu, quod idem est, Mandatum.

1. DE mandante, seu iubente, aliqua diximus agentes de homicidio l. 6. a. 4. §. 5. item de ratum habente quod certe hunc reducit, quæ sunt omnino recolenda, & hic proportionaliter applicanda.

2. Superfunt autem aliqua difficultates: Prima est, si mandatus excedit limites mandati, an ad restitutionem debitam ex excessu teneatur mandans?

Distingunt communiter DD. si talis excessus damni est ex communiter contingentibus, poteratque facile, ac debebat prævideri à mandante, tunc teneatur mandans; Ut si Petrus iussit me furari à Paulo centum, & ego ab eodem furor centum, & quinque; si iussit occidere Caïum, & per errorem occidi Titium Caio similem, quam similitudinem cognoscebat Petrus, (id addo, quia secus excusabitur mandans, adeoque non erit irregularis, ut decrevit Sacra Congregatio apud Dianam, part. 9. tractat. 4. resol. 3. sine, & ego dixi sup. lib. 6. cap. 4. §. 3. num. 35.) si iussit graviter vulnerare, & ego occido, &c. Ratio est, quia, cum hæc sint tam proximè conjuncta iis, quæ nullo à Petro mandata sunt, merito imputantur ipsi mandanti Petro.

At verò, si excessus non est talis, unde soli arbitrio mandatum excedentis attribuitur, ut si ego iussi leviter verberare, & tu occidisti; tunc merito mandans de eo excessu non tenetur. Lege Azor. loco citato, cui adde plures apud Dian. p. 8. tract. 7. ref. 33; excusantes eiusmodi mandantem à pena ordinaria homicidij. Dixi modò (quam similitudinem cognoscebat Petrus) nam secus, excusabitur mandans, adeoque non erit irregularis, ut decrevit Sacra Congregatio apud Dianam, part. 9. tr. 4. ref. 31. & ego dixi sup. lib. 6. c. 4. §. 3. m. 35.

3. Secunda difficultas est: An ad damna, quæ mandatus fortè patitur propter executionem mandati, teneatur mandans? Verbi gratia, si ego, ob furtum ex tua iussione commissum, ad Tritemes damnor, an tu debeas mihi resarcire damna, quæ ex eiusmodi condemnatione confurgunt? Respondeo, esse item distinguendum, si cuncti distinguendum audivi à P. Iosepho S. Augustino celeberrimo nostræ ætatis in Panormitano hoc Collegio studiorum Præfeto, ac Theologiae, tum speculativæ, tum moralis excelsissimo. Nam, vel ego me spontè obtuli, atque idem est, si liberè acceptavi mandatum, multò magis si accepi pretium; & tunc tu mandans ad nihil teneris, ego enim ultro me periculis obicci; unde cum à te mandante injuriam nullam receperim, nō sum in aliquo resarciendus. Vel ego sum à te deceptus, seu coactus; & tunc ex Dicastill. lib. 2. de iustitia, tract. 2. disp. 4. dub. 4. num. 86. teneris utique; quia sic damnum meum sequitur ex injuria à te mihi per deceptionem, seu coactionem illata. Sed advertite, hoc damnum debere esse ejus generis, quod communiter contingere solet ex actione mandata: secus non esset voluntarium, ne indirectè quidem mandanti, nec propterea eidem sub pena restitutionis imputandum, ut ex modò dictis constat.

4. Litigabant (habe id obiter occasione mandati) duo anno superiore de quinquaginta mille, & amplius fortasse aureis: Alter ergo, cum premeretur à diligentia Procuratoris colligantis, cum aggressus de die est, infestisque duobus, vel tribus lethalibus vulneribus, aufugit; Quid deinde consecutum sit, ad nostrum institutum non pertinet, illud quæsitum est: An Procuratori huic vulnerato debentur expensæ vulnerum à dicto colligante? Ratio dubitandi erat, quia Procurator aiebat, se ex mandato colligantis ea negotia gergere, quare damna inde secuta, ipsi colliganti imputanda, atque adeò ab ipso resarcienda. Nec defecere, qui Procuratori faverent; ita ut valde notabilem sum-

mam extorserit à nimis benigno colligante. Damna res ad Tribunal delata est, & ego mirum interrogatus, mecumque aliquo doctissimo Theologo: Unde non deberet (quamvis, si aliquid illi ex liberalitate garetur, congruum satis esse non negaverimus) Petrus, quia Procurator illud negotium acceptavit: Debet, quia pretio serviebat satis iusto: Tertio, quia damnum non erat ex communiter contingentibus, omnino per accidens, ad officium Procuratoris: Quarta inductione, neque enim damna, quæ sequuntur bromutatio, si casu, v. g. decidit è recto, debent referri à Domino, qui illum pretio condidit; nec meritis debentur à Domino navis, damna naufragij eiusdem navis ab ipsis conductæ; & sexcenta similia. Quid si Procurator excedebat in verbis, vel in aliis, quod iniuste offenderet alios, id ipsi imputetur, non verò ei, qui bona fide cum condidit, & nullo modo aliorum offensiones intendit. Taceo cetera, ut ad rem revertar.

5. Tertia difficultas proponitur in sequentem modum: Ego, promissis centum aureis, tibi præcipio, ut mecum occideres: mox penitentia ductus, ad te litteras, quibus diserte significo, ut omnino homicidio cesses: tu verò, ut promissio præmio perfringis, non recepisse litteras, mecumque inimicis meis hinc: Inquiris: An ego penas incurram mandantis, quæ adeò sunt irregularis, ac restitutionis tenis? Respondeo negativè, cum de Lugo, s. i. de iust. d. 19. §. 1. num. 24. Ratio est, quia sic tu non potuisti occidere mandatum meo, quod iam revocatum scivisti, sed tu arbitrio tuo. Illa duo etiam certa sunt: Primum, te non potuisse acquirere illam mercedem: Secundò, me quiolum ex ignorantia mihi persuasero incurrere irregularitatem, comperta veritate, nulla indigere dispensatione, esto, antea propter conscientiam eternam indignum Addo, & tertium: te obligari ad resarciendum quicquid damni ex tali homicidio, fortè mihi imputato obvenit, ut ex se patet.

6. Quarta difficultas: Quid sentiendum, si egodans revocem mandatum, verum, tu mandatum præ me non loqui feris; unde fiat, ut tu foreris, vel das nomine meo: Et tunc penas mandantis ego lapsus?

Respondeo, puto te esse. Ita idem L. c. num. 25. Ratio est, quia adhuc, licet per errorem, tu in vim mei mandati operaris, ac meum mandatum est principale causa illorum damnorum. Idem puto, si tu sciveris quædam revocationem meam, sed deinde inculpabiliter obli- revocationis, damnum inferas ex vi mea iussione præterita: iam enim causa principalis damni est iussio mea. Sicuti est, quando, licet ego per Nuntium temporè revocaverim mandatum, revocatio tamen casu non pervenit ad aures tuas: tunc enim omnes docemur me mandantem sobiacere penas mandantis, & tunc mandatum meum ob revocationem iam factam, non amplius exitebat, sicuti certe non existit in casu præfenti.

7. Quinta difficultas: An si ego mandavi, ut damnum inferatur Petro, & iam non valeam amplius mandatum revocare, possum tamen Petrum admonere, ut sibi cesset, an, inquam illum admonere teneat, si ita sit prædamnum effugiendi? Respondeo, sine dubio obligor, tuncor facere quantum possum, ne damnum meum causa proximo inferatur.

Quæstio quidem potest agitari, an semper teneat cum meo magno incommodum, & periculo, quod libere, si Petrum præmonerem? Et tunc respondeo, si confusus ab aliquibus id resolvit: Distinguendum est. Vel enim primò, si præmonerem, inciderem in damnum æquale, vel quasi æquale, ac Petrus, & tunc obligabor omnino: multò magis, si incidam in damnum levius; lege Dianam part. 4. tract. 2. de iust. ref. 14. Ratio est, quia mea actio iniusti mandati, obligat ad amovendum damnum ab innocente, qui

lius, severius agendum, licet probabile sit, me obligari ad restitutionem. Ita Dicaſtill. *l. c. d. num. 14.* citans Rebel. Molin. Pet. Navarr. Caiet. Sorum, aliosque. Est tamen etiam probabile, me non obligari, nisi forte ad excessum. Ita Navarr. S. Tho. alique apud eundem *n. 15.* & ipse Dicaſtill. probabile putat. Explico singula singulis exemplis.

4. Exemplum primi dicti: Antonius, cum non sit determinatus ad injustam lesionem, intendit decem ad nocere consultores, non tamen deinde advocat, vel si advocat, me primum consulit, qui consilium illi de de inimico occidendo, quo unico consilio ille contentus, & motus, illum interficit. Aſſero, me teneri ad restitutionem, quia de facto damnum a consilio meo consecutum est: sicuti si ab alieno, & non a me consecutum fuisset, alij, & non ego, ad restitutionem essent obligati.

5. Exemplum secundi: Caius cum simili modo ad injustam actionem determinatus non sit, decem consultores advocat, & auditis novem, animo item firmo decrevit inimicum, occidere: sed postea supervenit meum consilium, a quo ipse Caius nihil movetur, sed ab illis novem motus inimicum interimit. Dico, me non teneri ad restitutionem. Ratio est, quia, quamvis ego peccaverim contra Iustitiam, inefficax fuit meum consilium ad actionem injustam, cum tota efficacia fuerit ab praedictis consultoribus. Si dubium sit, an meum consilium moverit, necne, Caius, quid sentiendū dixi *superius, lib. 1. cap. 3. §. 2. verbo, Suffragium.*

6. Exemplum tertij: Titius determinatus iam omnino inimicum occidere, ex meo consilio solum illud, habet, quod quia volebat occidere cras, occidit citius nempe hodie, & propter meum consilium occidit animosius, immo & crudelius. Aio, esse probabile me teneri ad restitutionem, quia de facto damnum infero: at esse etiam probabile non teneri, quia verum non est, a me damnum, quoad substantiam, fuisse illatum, fuit enim a praecedente deliberatione, & solum ego causa fui in qualitate, seu modo. Confirmabat hanc doctrinam nuper laudatus P. Ioseph de S. Augustin. a quo illam habui, hoc exemplo: Nam si segetes, verbigratia, inimici mei conflagrarent, sine ulla spe auxilij, & ego ex odio flammam adderem, licet peccem, tamen, quia novum damnum non facio, non obligor ad restitutionem: ita ergo in casu nostro, &c. Loquimur autem solum de restitutione: nam ceterum, quando citius ex meo consilio mors alicui inferitur, cum sim causa accelerationis injustae mortis, in irregularitatem incurro. Scio Gasp. Hurt. de irreg. disput. different. 6. num. 20. in edit. Antwerp. 1633. sic habere: Non incurritur irregularitas, quando absque mandato, aut consilio, aut incitatione, aut animatione alias erat faciendum homicidium, quoad substantiam, quamvis aliquo ex his quatuor modis animus delinquentis fuerit ductus ad id faciendum, aut inductus ad id faciendum citius, vel crudelius: quia tunc dicto modo cooperans, quamvis in causa distincti numero actus non insit in homicidium quoad substantiam sed tantum, quoad modum. Hæc ille: Quem videtur sequi Bannez apud Dianam part. 8. tract. 7. resol. 92. qui quoad illud (citius) placere non potest, cum verè qui ad mortem citius damnum insit ad substantiam homicidij, nec solum ad modum concurrat.

7. Consulto autem in hoc tertio dicto notavi illud (nisi forte, quoad excessum,) nam si quis erat determinatus ad forandum decem, tu verò excitas ad furandum viginti, te obligari ad restitutionem excessus supra decem, dubium esse non potest.

Quando Confessarius non dat consilium de Restitutione penitenti, quam is debet, & similia, diximus in *Methodo Conf. lib. 3. cap. 8. §. 3.* De his, qui consilium præbent, cum sint ignorantes, nec apti ad consilium præbendum, legatur omnino Vasquez de restitu. c. 2. §. 2. d. 5.

Quod superius, solum illud movit ad citius, crudelius, si revocetur consilium; De quo tamen dixi *sup. lib. 6. c. 4. §. 5.* cum de homicidio. Secundum, quid, si consultatur minus malum? de quo etiam dixi *sup. lib. 5. cap. 1. §. 4.* cum de invitante ad peccat. & cum de transgressum. Adde. Dicaſtill. *sup. cit. num. 74.* Tertio, quid, si iniusta actio alias fieret, etiam alterius consilio non accedente? de hoc iam hic subdo.

8. Si actionem quis injustam peregrisset, etiam si meum consilium non accessisset, accessit tamen dumtaxat meum, non verò alterius, ex quo meo consilio motus ille egit injuste, ego teneor ad restitutionem: Ita Sorus, Caiet. Covarr. vel Rebel. quos citat, sequiturque Dicaſtill. *lib. 1. de Iust. tract. 2. d. 4. d. num. 8.* Si autem ille erat, sive ex se, sive ex aliorum consilio determinatus ad injuste agendum, accessit tamen etiam meum consilium, ex quo ille nihil motus est, ego non teneor ad restitutionem. Ita Mol. Less. Vasq. & communiter apud eundem *loc. cit. n. 11.* Si denique ille erat determinatus ad injustam actionem, sed meum consilium, quod supervenit, solum illud movit ad citius, crude-

esse iniusta causa. Quare si vita Petri periclitatur, vita est redimenda, si fama, tua fama; si bona, bona sunt reparanda. Communis est hæc doctrina de tali reſte, ut nuper §. 9. n. 6. cap. 2. vidimus, qui obli-

gatur se retractare, quamvis cum suo aequali periculo, quando retractatio est profutura. Vel secundò, si præ-

monam, timeo malum in superiore ordine, seu certe magis maius, quam est illud, quod est ex mandato meo inferendum, & tunc excusabor a præmonendo. Ita de

lego *loc. cit. §. 1. n. 1.* quia tunc censetur mota-
re non esse in potestate mea præmonere, cum, quæ mul-
tum difficilia sunt, iudicentur moraliter impossibilia.
Vale fit, ut si vita mea, vel fama periclitetur ex di-
cta admonitione; ad illam non obligor, quando præ-
dicto Petro inferendum tantummodo esset damnum in
bonis temporalibus.

Illud adverte, me debere semper restituere illa bona, in quibus fore prædictus Petrus inde læderetur, quia semper illa læsio est ex vi mandati mei: & ex alia parte possunt sine periculo meæ fame, vel vitæ restituere meo amico occulto, vel prudenti Confessario.

Qui consilium dedit alteri (obiter hic id notare iuv-
at) ut malum faceret, unde, qui consilium accepit, dam-
num passus est, non obligatur consulens aliquid restituere de his damnis. Ita Clavis Regia, Lessius, Azor. S. a
apud Dicaſtill. *lib. 1. de Iust. tract. 2. d. 4. num. 8.* quia li-
berum fuit consulto tale consilium acceptare: scienti
enim, & volenti non fit injuria. Simile quid de man-
dato libere mandatum suscipiente, dixi *num. 3.*

8. Si Mandatarius accepta à me revocatione, adhuc
etiam voluntate velit damnum inferre Petro, tunc
ego non eo amplius Petro iniurius: solum ergo obli-
gator ex Charitate ipsum præmonere, si spes sit aver-
sionis damni: Sed quia Charitas non obligat cum ma-
gno dispendio, ut alibi dictum est, ideo in casu hoc re-
vocationem sufficienter mandati, non obligor præmo-
nere, si inde notabile damnum mihi imminere prævidetur.

§. II. Consilium.
Non solum, qui consilium dat suum hic lesum
habet, verum etiam qui honoratur, dirigit, in-
fluat, laudet, terret, minatur ad injustam patrandam
lesionem, par enim est de hisce omnibus ratio.

Ceterum autem est consulentem teneri ad restitu-
tionem damni illati, quia consulens damnum, verè causa
est illius, ut merito Aristoteles 2. *physic. t. 19.* revocet
consultorem ad causam efficietem. Immo adverte non
teneri consultorem (id quod etiam dic de mandante, &
similibus) teneri ad restitutionem, non verò eum, qui
excipitur: quando nimirum exequens bona fide, & in-
vincibiliter se gerit, dum interim consultor, seu mandans
consultus in iustitia est.

1. Iam verò tria hæc difficultatem habere solent? Pri-
mò, quid, si revocetur consilium; De quo tamen dixi
sup. lib. 6. c. 4. §. 5. cum de homicidio. Secundum, quid, si
consultatur minus malum? de quo etiam dixi *sup. lib. 5.*
cap. 1. §. 4. cum de invitante ad peccat. & cum de trans-
gressum. Adde. Dicaſtill. *sup. cit. num. 74.* Tertio, quid, si
iniusta actio alias fieret, etiam alterius consilio non ac-
cedente? de hoc iam hic subdo.

2. Si actionem quis injustam peregrisset, etiam si
meum consilium non accessisset, accessit tamen dum-
taxat meum, non verò alterius, ex quo meo consilio
motus ille egit injuste, ego teneor ad restitutionem: Ita
Sorus, Caiet. Covarr. vel Rebel. quos citat, sequiturque
Dicaſtill. *lib. 1. de Iust. tract. 2. d. 4. d. num. 8.* Si au-
tem ille erat, sive ex se, sive ex aliorum consilio deter-
minatus ad injuste agendum, accessit tamen etiam
meum consilium, ex quo ille nihil motus est, ego non
teneor ad restitutionem. Ita Mol. Less. Vasq. & commu-
niter apud eundem *loc. cit. n. 11.* Si denique ille erat de-
terminatus ad injustam actionem, sed meum consilium,
quod supervenit, solum illud movit ad citius, crude-